

פרוטוקול מס' 52

מישיבת ועדת הכלכלה
יום ג', י"ט בכסלו חשל"ד, 3 בדצמבר 1974, שעה 13.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

ש. תמיר - היו"ר
א. זילברברג
א. לבני
י. מודעי
ע. פיינרמן
נ. קצב
א. לבנבראון
מ. חריש
י. שערי
א. אבסבי
פ. גרופר

מוזמנים:

מ. מושביץ - נשיא התאחדות התעשיינים
י. אלשיך - היועץ הכלכלי - התאחדות
התעשיינים
א. שילו - משנה למזכיר חברת העובדים
א. דברת - משרד האוצר
מר מנדלבוים - משרד המסחר והתעשייה
ד. לב - כלכלן הוועדה

מזכיר הוועדה:

י. פלכסר

ר ש מ ה :

מזל כהן

- סדר היום:
1. סיכום ביניים שהיועץ המשפטי מסר לוועדת הכלכלה בנושא של אוטוקרס
 2. שמיעת סקירות מפי נשיא התאחדות התעשיינים ונציג חברת העובדים על המצב בתעשייה ובייצוא לאחר הפיחות.

היו"ר ש. תמיר:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה, ומקדם בברכה את האורחים: מר מושביץ - נשיא התאחדות התעשיינים; מר אלשיך - היועץ הכלכלי; מר שילו - משנה למזכיר חברת העובדים ומר דוברת - היועץ הכלכלי לשר האוצר.

לפני שאנחנו פותחים בדיון שיזום על ידכם למעשה, אנחנו צריכים להתפנות לכמה דקות לנושא אחר שעל סדר-היום, נושא ישן אבל אקטואלי ונבקש את סליחתכם.

רבותי, בפני נמצא סיכום ביניים של הטיפול בתיק אוטוקרס שקבלתי מהיועץ המשפטי לממשלה. היתה אי-הבנה לגבי המסמך הזה. המסמך סוכס עוד באפריל, ומסיבה מינהלית, ואני לא בטוח שאני בה היועץ המשפטי, יתכן שהאשם במנגנון שעל ידי, או בי, לא הגיע המסמך אלא לפני שעה קלה.

זה סיכום ביניים שהיועץ המשפטי מסר לוועדת הכלכלה לא מהדיון היסודי שהוועדה קיימה בנושא של אוטוקרס. מן סיכום הביניים הזה שעומד לרשות חברי הוועדה בתיקים עולה, שורה של תיקים נגד אנשים שנחשדו בעבירה משמעתית או בקבלת שוחד, נסגרו. תיק אחד ידוע לחברים, הוא נסתיים זה עתה בזיכוריו של מר שובינסקי, תוך הערות חריפות לגבי עדויות לא אמיתיות של עדי החביעה. יש תיק אחד, שעוד טרם נסתיים, לא כלפי אוטוקרס אלא בקשר לכך. יש תיק שטרם נסתיים בקשר למטבע זר. הוא הועבר לטיפול למחוז חיפה ועד היום לא קבלנו ידיעה נוספת מה דינו. אני יכול לומר, ששר האוצר הקודם אמר, שיש חשד רציני בנוגע לאחזקת מטבע זר בחו"ל, ולמרות שעברו מאז שלוש שנים, לא שמענו שום דבר.

יש פה תיק נוסף שנוגע לתרומות שנרשמו. תרומה אחת נרשמה במסמכים כהוצאה לצרכי הסברה ופרסום. תרומה שניה נרשמה במאזן כדמי עמלה. כל אחת בסכום של מאה אלף לירות. כאן נאמר: "שני תיקי משטרה שמטפריהם פ.א. 147/72 ו-106/73, בענין החשודים: יצחק שובינסקי ואנטול קאופמן ביחס לפרשת התרומות לקבוץ אלונים ולקרן לחינוך (תיק פ"ח: א-226/74). לאחר בדיקת חומר הראיות בשני התיקים הנ"ל, החליט פרקליט מחוז חיפה והצפון לסגרם מחוסר ראיות מספיקות, ביחס לשני החשודים. יוזכר בהקשר זה כי סעיף 9א לחוק תקון דיני העונשין (עבירות מרמה, סחיטה ועושי), הדין ברישומים כוזבים במסמכי תאגיד נכנס לחוק ביום 5.2.70 היינו אחרי האירועים אשר שמשו יסוד לחקירה זו."

כמי שמכיר את הנושא מקרוב, אני צריך לומר, יהיה זה אנדרסטייטמנט שאני לא אביע תמיכה על סגירת התיקים האלה. סעיף 9א' האמור הוא סעיף מיוחד. פה נעשה נסיון ברור להוליך שולל את מט הכנסה וליצור מסמכים כוזבים המתיימרים להראות את ההוצאות כאילו היו הוצאות שיש להכיר בהם לצורך מס, וזה תמוה ביותר בעיני, אף חמור, בשני תיקים אלה נסגרו בשעה שהם חייבים למצוא את מקומם בבית-המשפט. לא-פחות תמוהה העובדה שהדיון בענייני אוטוקרס בוועדה זאת החלו בשנת 1971 ועתה אנחנו בסוף 1974. אילו לכל אזרחי ישראל היו מטפלים בענייני החשדות לגביהם על עבירות במטבע זר בהיקף כזה ובקצב הזה, אני לא יודע מה היה מגיע לבית-המשפט. שנתיים וחצי טיפול בענין, שבו חובת ההוכחה היה לחשוד לפי החוק הקיים במדינה לגבי כלל האוכלוסין, לכך נתווספה העובדה שחשדות נוספות לגבי פרמיות בקשר לכל הנושא הכלכלי בצורה של מסמכים פורסם שהמסמכים האלה נעלמו ממשרד-הממשלה אחרי שנלקחו מהחברה. כלומר, עוד מישהו נוסף לחשודים, בוודאי אינם רוצים שעניינם יבוא לבית-המשפט. עוד מישהו שיד לו במשרדי הממשלה היה מעוניין שהחומר ייעלם בנושא שוועדה פרלמנטרית הקדישה לו עשרות ישיבות. אני חושב שזה מחריף את התחושה שהיתה כאן, כשהמדובר אינו בחברה פרטית או באנשים פרטיים, אלא בגורמים בעלי מעמד בעל השפעה, שמשום מה אינם מוכנים שהנושא יוברר עד תום, משום שיהיה לו השלכות עמוקות מאד, ולדעתי יש בזה פגיעה בענין הרב שהוועדה גלתה כגוף ממלכתי המייצג את הציבור בפרשה. יש פה התעלמות מהענין הזה וזלזול בחרדה שהוועדה על כל חלקיה גלתה סביב הנושא הזה.

אני רוצה לקוות שתיערך חקירה משטרתית יסודית, ואני מציע, שהדברים האלה ודברי החברים יועברו ליועץ המשפטי, למפקח הכללי ולשר המשטרה, כדי לברר כיצד נעלמו התיקים וכדי לקבל דו"ח מה יעלה בגורל התיק שמוסרים עליו כאן. הכל לפי הכלל, שדין אחד צריך לחול על כל האזרחים. נסתפק בכך. אם החברים רוצים לומר משהו, בבקשה.

א. זילברברג:

איך העניין הועלה?

היו"ר ש. תמיר: היועץ המשפטי לממשלה שמע אחמול ברדיו כתבה מדברים שהשמעתי בבית-ספר תיכון בתשובה לשאלה על פרשת אוטוקרס, ואני אמרתי, שעד היום לא קבלתי דווח מלשכת היועץ המשפטי. אז הוא אמר, שהוא שלח לי. הוברר שזה לא הגיע, ובפני עכשו עותק ששלח היועץ המשפטי לפני שעה קלה, לפי בקשתי.

א. זילברברג:

היום בוועדת הכנסת הופיע ערעור מהמציע הצעה לסדר היום. אני חושב שהיו"ר הציע הצעה לסדר היום, ונשיאות הכנסת לא הכירה בדחיפות של הנושא.

י. מודעי:

איזה נושא?

א. זילברברג:

העלמות המסמכים של אוטוקרס. לא קבלו את הערעור, וזה לא הוכר

כהצעה לסדר-היום, לכן זה לא יועלה.

עכשו בשביל הוועדה - אני חושב שישבנו בזמנו ודנו בעניין הזה. העניין הוברר מכל צדדיו. לא היה עוד נושא אחד שדנו בו כל כך הרבה זמן. סכמנו מה שסכמנו והוצאנו מסקנות. בצד הפלילי אנחנו לא מטפלים. עצם העובדה שהיו"ר העלה את זה כהצעה לסדר-היום מרמז שאי-אפשר להחזיר את זה לוועדה בלי שהכנסת האשר את זה.

לכן אני אומר, רשמנו את ההודעה של היועץ המשפטי ויותר אין מה לדון בנושא הזה. אם תועלה הצעה לסדר-היום והכנסת תאשר מחדש את הנושא, אז נפתח בדיון.

י. מודעי:

אני לא הבינתי שהיו"ר הציע לפתוח מחדש בדיון, אלא בשולי אוטוקרס עלו שתי בעיות: 1. העלמות מסמכים בנסיבות לא מובנות; ובעיה שניה - עינוי דין - משיכת פרוצדורה משטרתית כבר שנה שלישית. האם היו"ר מציע שאנחנו נעביר את זה לאחת מן הוועדות?

שני נושאים אלה לא נראים כנושאים השייכים לוועדת הכלכלה. אלה נושאים השייכים לאחת מוועדות הכנסת, אולי למבקר המדינה.

א. לבני:

יש לי טענה בנדון מעצם הדיון על מפעל שהוא חבר באיגוד שמינאן ראי ש"י שלושת הנכבדים. זה לא נראה לי סמפטי לדון בזה בנוכחות נציגי התאחדות התעשיינים.

מ. מושביץ:

הוא היה חבר.

היו"ר ש. תמיר:

אני חושב שדרושה מילת הבהרה. אינני נוהג בוועדה זאת לעשות מה שמקובל בוועדות אחרות להגיד למוזמנים לחכות בחוץ. זה לא אומר, שנוכחותם צריכה לגרום שלא נמלא את חובתנו.

אשר להצעה להעביר לאחת מן הוועדות -

אינני חושב שזה מחובתנו.

אני רוצה לומר מלה להערתו של
 חה"כ זילברברג. אני חושב, כשוועדה מעבירה חומר לרשויות ביצוע כאשר
 חלק ניכר הוא גיבוי ממלכת ^{לפניה} בלתי תקין - מתנהל מאבק רצוף נגד מה שנראה
 יחסים בלתי כשרים בין הממשל לבין הפירמה - אז כשגם השלבים הסופיים
 נראים מתמיהים, אני חושב שזה חייב להיות מובא לתשומת לב אינני אומר
 שצריך לפתוח עכשו את חיק אוטוקרס, ^{אני יש חיקים יותר} אקטואליים - אבל
 להגיב ולהעיר, להתייחס על מה שבעיני הוא זלזול - אני חושב. שזה מחובת
 היו"ר ואותם חברים שרואים לנכון שיובא הענין לתשומת לב המעוניינים
 בשלמות.

עכשו נעבור לנושא העומד על סדר היום:

שמיעת סקירות על המצב בתעשייה וביצוא
 לאחר הפיחות

היו"ר ש. תמיר:

אנחנו היינו אמורים לשמוע אתכם
 בסדרת הבירורים שהוועדה הזאת עושה
 על המצב במשק במיוחד לאור התכנית הכלכלית החדשה. אנחנו שמענו את
 שר האוצר בישיבה אחת ובעקבות אותה ישיבה, היתה ישיבת השלמה חשובה אף היא,
 שבה הרצו בפנינו מר דוברת ומר גפני, הרצאות שמטבע הדברים היו יותר
 מפורטות, ואני חושב, שהתוצאה של שלושת ההרצאות היא, שחברי הוועדה
 הרבה יותר מודעים למגמות מעשיות ויש בידי כבר בשלב זה כלים טובים יותר
 כדי לעצב השקפה והתייחסות לתכנית הכלכלית ומה שלא פחות חשוב לגבי
 ההתפתחויות הצפויות במשק בשנים הקרובות. חשבנו שבכך לא סגי, ואנחנו
 רוצים לשמוע וללמוד את כל צדי המטבע. לכן, הזמנו אתכם, ואני חושב
 שהצד השלישי הוא להזמין את נציגי ההסתדרות והאגודים המקצועיים.
 חשבנו לנכון להזמין גם את מר דוברת ואת ד"ר מנדלבוים בשעה שנשמע את
 הסקירה מפיכם, כי כבר בישיבת הקודמת, כמה מן החברים התייחסו לבעיות
 הייצור והיצוא, ונושאים אחרים שהם בתחום הענין המיוחד שלכם.

קבלנו ממר דוברת הסברים למה שער
 המטבע עולה יותר, למה הפרמיה, גם אם לא מספקת את כל הענפים, לא נקבעה
 כפי שהיצואנים רוצים. קבלנו ראשיתם של פרטים, ולכן חשבתי שאהיה הוגן
 אם אפשר יהיה במקום לבדוק טענה לעומת תשובה או להיפך. אני חושב שזה
 מועיל, כייתוד שהכל נעשה ברוח של שיתוף פעולה ורצון טוב.

אני אבקש את מר מושביץ לומר כאן
 את דברו ודבר חבריו. אם יהיה צורך, גם חברים אחרים ישלימו - מר אלשיך
 ומר שילו, ואח"כ נקיים את הדיון.

מ. מושביץ:

חודה רבה. קודם כל, אני מודה
 על זה שהזמינו אותנו. לפני כמה ימים
 היתה לנו הזדמנות להפגש עם ועדת הכספים, ואני חושב שיהיה טוב, שגם ועדת
 הכלכלה תשמע את עמדת התעשייה.

ראשית, אני חושב שיש לברך את הממשלה
 על כך שהיא נקטה ביוזמה זאת, בצעדים אלה להבראת המשק. היא אחרה בחצי
 שנה. אבל, אפשר להבין את הטעון, שמיד לאחר המלחמה היה קשה מאד להכות
 את האוכלוסיה בצעדים כלכליים חמורים. אבל, כאשר אני מנסה לנתח את
 הסיבות מה הביא את הממשלה לנקוט בצעדים כה דרסטיים - והם באמת דרסטיים.
 הם פוגעים בכל האוכלוסיה, ופה אני מוכן לומר, אני לא רואה אפליה
 מיוחדת לטובת סקטור זה או אחר. אני חושב שכל האוכלוסיה סובלת ותסכול
 פחות או יותר במידה שווה - כשאני מנסה לנתח מה קרה לפני הפיחות,
 מדוע קרה הפיחות ומה הסיבות של הפיחות וקיצוץ בסובסידיות, אז אני לא
 שלם עם עצמי, ואני גם לא שלם עם עצמי שבועיים-שלושה אחרי הפיחות, בגלל
 הצעדים שהממשלה נקטה בהם אחרי הפיחות הזה.

אני חושב, שאין חילוקי דעות, שהפיחות היה צריך להשיג כמה מסרות מיידיות והן: לתת תנופה ליצוא ולהקטין את היבוא; לתת תנופה להשקעות חוץ ולהשקעות פנים; לצמצם את הצריכה הפרטית וע"י כך להגיע לאיזון עד כמה שאפשר במאזן החשלומים.

ע. פיינרמן: רק בצריכה הפרטית? הכוונה גם לצריכה הציבורית.

מ. מושביץ: הכוונה לצריכה בכלל. בכל העולם, כשקורה פיחות, על דבר אחד אין חילוקי דעות, שהנהנה הראשון במלוא ההפרש של הפיחות הוא היצואן. אני לא מכיר אף מדינה שהיו בה פיחותים, שהיצואן לא נהנה ממלוא ההפרש בשערים.

מה קרה במדינת ישראל? עשו פיחות של

43% ובמקום לתת ליצואן את כל האפשרויות הנובעות מהפיחות הזה כדי להכריא את היצוא ולעשות אותו לכדאי ולרווחי, ולתת אור ירוק לכל היצואנים שהם כבר יצואנים וכאלה שעוד לא יצואנים לצאת למרחב ולהתחיל למכור - אז מסיבות לא מובנות לי לא נעשה הדבר, אלא אם הסיבה שחששו שחם וחלילה בחודש הראשון כמה יצואנים עלולים להרוויח יותר מדי כסף. בעיני זה מגוחך. בעיני זה, "אנטי-תמריץ" ליצוא. כי מה יצואן צריך לעשות אחרי שקורה פיחות כזה? הוא צריך להיות בטוח שהוא יכול לפחות חצי שנה לתכנן את היצוא שלו. פה זה להיפך. הוא צריך, קודם כל, לחכות, כי חצי מהפרשי הפיחות נאכלו תוך שבועיים-שלושה ע"י הוצאות הייצור שגדלו, הדלק, מים הובלה וכו'. החצי השני נעלם תוך חודש.

ישנם ענפים שמצבם יותר גרוע היום מאשר לפני הפיחות. כל הענפים שהם מבוססים על אנרגיה כמו: תעשייה פטרוכימית, תעשייה כימית, שיש בהם תצרוכת של מים גבוהה מאד. כל ענף המזון, שאצלם מחיר הסוכר, הקמח והשמץ קפצו במאות אחוזים - נמצאים היום במצב יותר גרוע ממה שהיו לפני הפיחות.

אז נכון, שהיו ענפים לפני הפיחות במצוקה ספציפית, לא בגלל תמריץ, אלא בגלל תנאים בחו"ל. אלה ענפי: טכסטיל, יהלומים, לבידים וחלק מן השמורים. אבל, בהזדמנות של הפיחות, אני חושב שצריך היה לעשות משהו כדי לתקן את המצב של הענפים האלה. זה לא נעשה. אומרים לנו: התמריץ ליצוא הוא גמיש. לדעתי, זאת מדיניות לא נכונה. לדעתי, היו צריכים לעשות את ההיפך. גם המדיניות של מימון ליצוא לא מובנת לי.

ע. אמוראי: זה פשוט קיצוב.

מ. מושביץ: אני זוכר, שלפני הפיחות ישבנו עם נגיד בנק ישראל ואנשי משרד המסחר והתעשייה וטענו ש-4.20 לירות לא מספיק למימון היבוא. הטעון היה שאנחנו לא יכולים לשלם יותר מהשער הרשמי. עכשו השער הרשמי הוא 6 לירות, אז מציעים לנו 4.60. כמובן שזה מביא לכך, שהיצואן צריך להצטמצם או שצריך ללכת לשוק החופשי ולקבל אשראי בריבית של 35% דבר שמייקר את הייצור והוא לא יכול להתחרות בחו"ל, אם לוקחים בחשבון גם את המשק העולמי, שבתנאים הטובים ביותר, קשה למכור שם והתחרות נעשית יותר ויותר קשה. אם לוקחים את התמונה הכוללת, אנחנו רואים שלא נעשה כלום למעשה לעידוד היצוא, ואני מאד פסימי, לדאבוני, לקראת 1975. אני יודע שבחודש ינואר יתנו תוספת תמריץ מסויימת. אז חלק ממנו כנראה ייעלם שוב ע"י חשלום תוספת היוקר. הוצאות הייצור ימשיכו לעלות ואני חושב, שגם מבחינה פסיכולוגית וגם מבחינה מעשית לא נעשה צעד נכון לעידוד היצוא.

אני רוצה לעבור לסעיף השני, שהוא לדעתי לא פחות חשוב מהיצוא למשק הישראלי וזה השקעות חוץ. השקעות חוץ הן גם כן מקור של מטבע זר, ומה קרה פה? היות ודברו על פיחות הלירה הרבה חדשים לפני הפיחות, אז תיאורטית אפשר היה להבין שכל משקיע מחכה עד לאותו יום של הפיחות. מה קורה עכשו? הוא משאיר את הדולרים שלו

ומקבל 6 לירות לדולר, וכאשר הוא רוצה להזמין ציוד למפעל, הוא משלם 6.90 בעד דולר. אם נוסיף לכך, שלא עומדים בתור להשקיע במדינת ישראל, מכל הבחינות זאת לא הארץ האטרקטיבית ביותר להשקעות חוץ, אם אני מתעלם לגמרי מהסיכון הפוליטי - אז למרות כל מה שנאמר כאן על הלוואות לא צמודות למרות כל התנאים שנותנים למשקיע חוץ, ישנם הרבה ארצות שהתנאים אצלם להשקעות הרבה יותר טובים. למשל בבלגיה אפשר לקבל מענקים והלוואות בתנאים הרבה יותר נוחים מאשר במדינת ישראל.

אני עובר למשקיע הישראלי, ואני שייך לאלה שלא מאמינים שהתעשייה יכולה להבנות ע"י השקעות חוץ. אני מחשיב מאד את השקעות החוץ, אלה השקעות במטבע זר. אבל אני לא מאמין שהתעשייה הישראלית יכולה להבנות רק ע"י משקיעי חוץ. אם אנחנו היום מסתכלים על משקיעים ישראלים שלפני הפיחות החליטו להרחיב את המפעל, היום הם צריכים 43% יותר כסף ממה שהיו צריכים לפני הפיחות. הם צריכים פי כמה וכמה הון חוזר כדי לשלם בשביל חמרי הגלם שלהם. נוסיף לכך את המדיניות הכלכלית הממשלתית האומרת, ובצדק, שחייב להיות צמצום בביקוש ובצריכה - הם צריכים לחשוב מה יהיה עם המוצר שלהם לאחר ההשקעה, האם יהיה לזה שוק, או אם מישהו לא תכנן רק ליצוא, הוא צריך לשנות את כל התכניות שלו ולחפש שווקים בחו"ל, והאווירה שנוצרה לעידוד היצוא היא לא כזאת שמישהו ירצה לייצא.

אני מכיר מקרים, שכרגע הקפאנו את כל חכניות ההרחבה היות ויש אי-ודאות בלתי רגילה בשוק. אף אחד לא יודע מה יקרה, ובגלל אי-ודאות החלטנו: נחכה. מה שהוזמן הוזמן. אבל יתר הדברים, נראה לאחר כמה זמן מה יקרה במשק. לא נקפוץ עם השקעות. זה לא רצוי מבחינה משקית לאומית, וגם פה יש לי רושם שלא נעשה מספיק ע"י הממשלה כדי לעודד השקעות.

מה אני הייתי עושה לו הייתי שר אוצר? לא הייתי מבצע את הפיחות הזה בלי להביא באותה עת רפורמה מלאה במיסוי ובמבנה השכר. כי הדברים האלה הולכים ביחד. אז, שר האוצר אומר: גא נגמור את העניין של תוספת היוקר, אח"כ נדבר על עידוד היצוא ולבסוף נדבר על רפורמה במיסוי.

אני רוצה לומר, ואין חילוקי דעות בעניין זה, שהדבר החשוב ביותר להבראת המשק הוא הגברת פריון העבודה שהוא אצלנו במצב עצוב ביותר. לא רק שאנחנו לא מדביקים את המערב, אלא אנחנו מפגרים. ישנן ועדות אשר דנות איך לעלות את הפריון. בלי רפורמה יסודית במערכת המיסוי לא יהיה פריון. המערכת המעוותת הזאת שכולנו חיים בשקרים מוסכמים ולפעמים אתה ממש רוצה להקיא כאשר אתה יושב במפעל ואתה מוצא את עצמך במקום להיות עסוק בפיחות השקעות, אחת מחפש דרך איך לעקוף את החוק כדי לשלם לפועל. פשוט איך אפשרות אחרת.

היו ועדות, היתה ועדת אשר וכולם מסכימים שאח זה צריך לעשות וצריך להוריד את המס השולי ולבטל כל מיני עוותים. שר האוצר אומר, שהוא מסכים וצריך לעשות את זה, אבל אני לא רואה שהדבר הזה מתקדם. אני לא רואה שבמציאות יושבים ורוצים לבצע את העניין.

אני דברתי עם כמה משקיעי חוץ פוטנציאליים. אחרי שהם ראו את החוק שלנו בקשר למס-הכנסה הם אמרו: אנחנו לא מוכנים לבוא, החוק הזה כל כך מסורבל, שאי-אפשר לנהל מפעל בצורה כזאת.

אני לא יודע איך אפשר להחדיר את זה למוחות של השרים. הם אומרים, שאתה צודק והם יעשו את זה כפוף להנהגת מס ערך מוסף. מס ערך מוסף זה דבר מעניין וחיובי. אבל יש באיזשהו מקום הסכמה שהמנגנון של הכנסות המדינה לא יהיה מוכן בראשון לאפריל ולא בחודש יוני או בחודש יולי להפעיל את מס ערך מוסף. זה מס מאד מסובך שיקח לכל הפחות שנה עד שפחות או יותר ייכנס ויתפוס את כל המשק, ואם נחכה עד להנהגת מס ערך מוסף, אני חושש שנחכה הרבה מאד זמן לרפורמה במסים,

ואם לא תהיה רפורמה במסים, אני מוכרח לומר, שאני מרים ידיים. אי-אפשר לפעול במשק הזה עם כל השקרים האלה. אני מאד ממליץ לוועדת הכלכלה בנושא הספציפי הזה לחוץ.

עכשו כמה משפטים על רווחיות בתעשייה.

דובר הרבה על זה, על התעשרות. האמת היא, שהתעשייה הישראלית בשנים האחרונות נתחזקה, בעיקר לאחר מלחמת ששת הימים. כי לפני מלחמת ששת הימים, חצי מהתעשייה היתה על סף פשיטת רגל. אחרי מלחמת ששת הימים היא התחזקה יותר התבססה והתקדמה. אבל חסר לנו משהו, שאי-אפשר לקבל במדינת ישראל אלא דרך הממשלה וזה מבנה הון בריא. מבנה הון בריא אהה יכול לקבל או ע"י אפשרות של צבירת רווחים או ע"י הליכה לשוק החופשי, הנפקת מניות בבורסה, או אגרות חוב או למשקיעים בחו"ל.

במדינת ישראל יש כתובת אחת - הממשלה.

שוק ההון הוא במאה אחוזים בידי הממשלה. לא ניתן לצבור רזרבות. ניקח למשל מפעל, יחסית רווחי ומרוויח 3% על הון עצמי, וזה לא מוגזם. באינפלציה כפי שהיתה בשנים האחרונות ובשיטת הפחת כפי שקיימת במדינת-ישראל משלמת התעשייה מס הכנסה על רווחים שהם מדומים. כי במחירים של הציוד כפי שקיימים היום בעולם, ושיטת הפחת שלנו, אנחנו בשום פנים לא יכולים לצבור לנו רזרבה מספיקה לחידוש הציוד. זאת-אומרת, אנחנו חייבים כל פעם ללכת למשרד המסחר והתעשייה או לבנק לפיתוח ולבקש הלוואות ומענקים, ואח"כ יורקט לנו בפנים ואומרים לנו, אתם מתקיימים מן הממשלה. חאמינו לי, שהייתי מאושר לו התעשייה לא היתה צריכה לפנות לממשלה. פשוט אין כתובת אחרת. אני מדבר הרבה זמן על זה שחייבים לתקן את שיטת הפחת, לאפשר לכל מפעל לצבור יותר הון לחידוש הציוד לטכנולוגיות חדשות ולכל הדברים שמעוניינים בהם. שוב אומרים לי, אתה צודק. אבל, לא התקדמנו בענין זה.

בעיות מימון הזכרתי בהקשר ליצוא.

הבעיה חמורה ביותר גם בקשר לשוק המקומי ולפי המדיניות של בנק ישראל הנפח של אשראי חופשי לא הוגדל מאז הפיתוח. הקרנות של אשראי מכוון שהם למעשה בתעשייה שוליים לא הוגדלו, ויש מצב כזה, שאיני יודע איך התעשייה תוכל להשיג את ההון החוזר שלה. אם תוסיפו לכך, שהתעשייה חייבת לשלם מס יתר על כל המלאי שלה, שוב פטנט והמצאה ישראלית, שמשלמים מס יתר לאחר הפיחות. אז אומרים: שאסור בפיחות הזה שמישהו ירוויח. קשה לומר שזה טעון כלכלי. אבל, כטעון פוליטי אני מבין אותו. אני מבין את המציאות הישראלית. אני מבין שהפעם היה קשה מאד לא לעשות את זה, למרות שמבחינה כלכלית זאת טעות בלתי רגילה. לא מספיק שאתה מקטין את כל הרזרבות, אתה מכביד עליו מבחינת נזילות.

אני שואל את עצמי ואת אנשי הממשלה -

מאיין ניקח את הכסף הזה? הוא איננו. על ההפרש הזה אתה צריך לשלם, אתה צריך מאיזשהו מקור לקבל את הכסף.

עכשו אני רוצה לעבור לפרשת תוספת

היוקר. כששמעתי ששר האוצר מכריז שחלק מן המדיניות הכלכלית החדשה היא תשלום תוספת יוקר בינואר, אני מוכרח לומר, שישבתי רגע אחד ואמרתי, בוא נחשוב מה זה אומר. הגענו למסקנה שזה אומר כי בחודש ינואר תהיה הזרמה של כ-2 מיליארד לירות. אם תוסיפו לכך, שחוץ מהזרמת הכסף אנחנו צריכים לשלם תנאים נלווים לכל מיני קופות, שמגדילים מעלות לתעשיין ב-50%, אז אם מדברים על צמצום בצריכה, זה לא הולך ביחד. כי אם תהיה הזרמה כזאת והביקוש ימשך ויתגבר, אז אנחנו מהר מאד נגיע לאותו מצב שהיינו בו. אז שוב מוכרחים לקחת בחשבון את המציאות הישראלית. לי כאינטרסנט אין דבר יותר קל מאשר לומר, בא נשלם תוספת יוקר. למה לי להלחם. להיפך, אני מעוניין שיהיה יותר כסף בשוק, שיקנו את התוצרת שלי. אבל, מבחינה ממלכתית, זה מעשה חלם.

בסופו של דבר הסכמנו עקרונית לשלם תוספת יוקר של 30% בראשון לינואר בכמה תנאים: תנאי ראשון, שחזן מחוספת היוקר תהיה הקפאת שכר טוטליה, או כפי שמזכיר ההסתדרות מר משל אומר, תהיה הארכת הסכמי שכר עד סוף 1975; שבחודש יולי יהיה עיקור של כל ההתייקרויות הצפויות מהפיחות; על תשלום תוספת היוקר בחודש ינואר לא יחולו תנאים סוציאליים, כי אנחנו טוענים, אם מקבלים את הטעון שצריך לפצות חלקית את הפועל בכסף, בסדר. אבל שזה יעלה לנו עוד 50% נוספים מבלי שלפועל יהיה משהו מזה, אנחנו לא רואים הצדקה בזה. אני לא יודע במה זה ייגמר. שר האוצר הזמין את אנשי ההסתדרות לשיחה היום. אני מקווה שהוא יצליח לשכנע אותם. אם לא, אז אנחנו לא נהיה צד לשום הסכם. אם הממשלה תחליט שהיא מעלמת, גם אנחנו נשלם. נשלם בלי לחתום על איזשהו הסדר.

בסיכום - מה שמטריד אותנו בעיקר זה אי-ודאות, שאחא לא יכול לחכנן שום דבר. אני מקווה שתוך חודש נגיע להסדרים בקשר ליצוא, למימון, לתיקון העוות החדש שנוצר כלפי משקיעי חוץ ובעיקר הרפורמה במיסוי, ושנוכל להתרכז ב-1975 על פיריון, יצוא, יצוא כדי להוציא את העגלה מהבוץ. אני מסתפק בזה. אם יש שאלות, אני אשמח לענות.

היו"ר ש. תמיר:

חודה רבה.
אנחנו לא נשאל כרגע. אנחנו נשמע קודם את האורחים, אח"כ נשאל שאלות ואז תוכלו להתייחס אליהן.

אני רוצה לומר בנושא של מיסוי, הזמנו את מר נוידרפר שיופיע מחר לדיון מיוחד בנושא, והנושא הזה קרוב מאד ללב החברים, אבל לא הוא בלבד.

ע. פיינרמן:

אני מציע, מאחר ששמענו בפתיחה את הכל, אולי יתאפשר לנו להעיר ולשאל כמה שאלות, שהמוסיפים גם יענו עליהן. אני חושב, שמבחילת הזמן והיעילות עשוי להשתלם הסדר הזה.

היו"ר ש. תמיר:

אולי נפריד בין השאלות ובין ההערות. אם נעיר גם הערות לא נוכל לשמוע את האורחים. אני מקבל את ההצעה שלך שנתחיל בשאלות.

א. לבני:

אני רוצה להעיר למר מושביץ - מאז מלחמת ששת הימים, יש עוד כתובת. יש הכותל המערבי.

אני עובר לשאלות. תמיד סומכים על זה שהיחס בין הוצאות הבטחון בהשוואה לתוצר הלאומי הגולמי הוא גדול והתל"ג מורכב בעיקר ממרכיבי יצור. השאלה היא, האם התאחדות בעלי התעשייה יש לה מחשבות או תכניות או הצעות להעלות את הפיריון ביצור?

שאלה נוספת בענין הפחת. התייחסתי לזה במליאת הכנסת ודעתי ידועה לאורחים. אבל אנחנו עומדים בפני מצב שהזכרתי. תיקון לשערך הציוד לקח שנה וחצי. השאלה היא, כמה זמן זה יקח הפעם לשערך את הציוד ל-6 לירות הדולר ולפי זה יהיה גם הפחת? ואני הצעתי בזמנו שזה יהיה אוטומטי ולא צריך לחכות לחקיקה מיוחדת. מה ההתייחסות של זה ליצוא מבחינת הסחבת?

ועוד שאלה - את ההשוואה לערך הדולר אפשר לעשות בעוד שנתיים ובאפריל יקבלו מס מימון רכש ויעריכו לפי 6 לירות הדולר. האם יש מחשבה על זה באוצר ובהתאחדות?

עכשו בענייני מיסוי וזה נוגע ליצוא. אני לא יודע מה הבעיות עם ההישבון...

מ. מושביץ:

אין בעיות.

א. לבני:
איך זה ישפיע על מהלכי היצוא מבחינת ההישבון?

שאלה לא עניינית - כשדובר על השקעות חוץ, מפעלים מאושרים, אז אנשים שהשקיעו עד לפני הפיחות לפי 4.20 דולר מותר איקס רווחים לשנה. היום צריך בשביל כל דולר 6 לירות. איך זה מתייחס לתעשייה או למפעלים מאושרים שעוסקים ביצוא? אני רוצה לשאול, האם מצד הממשלה נעשה משהו בקשר למציאת שווקים חדשים? ואני יודע שזה ענין שמטפלים בו.

ע. פיינרמן:
אני גם כן שותף לדאגה שהתכנית הכלכלית שהיא חיובית בעיקרה, עשויה לפגוע ביצוא אם הדברים לא יהיו מבוקרים וממילא כולנו יודעים מה תהיינה התוצאות, ומכאן יש לי כמה שאלות.

השאלה הראשונה ביחס ליצוא - מה ההצעות המעשיות הקונקרטיות שיש לכם בהקשר זה של הגדלת היצוא?

השאלה השנייה ביחס לתקופת מעבר של מספר תעשיות שנמצאות בתקופת מעבר. איש לא חזה שהן תהיינה במצב זה בשנה זאת. למשל, התעשייה הפטרוכימית, התעשייה הכימית, טקסטיל, שמורים. מה יש לעשות כדי שתקופת המעבר הזאת, שתעשיות מסוימות צריכות לעבור אותן, לא תגרום להתמוטטותן?

שאלה שלישיית בקשר להשקעות ונאמר פה הרבה גם השקעות חוץ וגם פנים. האם יש לכם מחשבות קונקרטיות בדבר שינויים קונקרטיים לעידוד השקעות הון? אם יש, מה הן?

שאלה רביעית בקשר לפריון. המצב חמור מאד. אם באירופה הפריון עלה ב-8% ואצלנו עלה כפי שעלה, נבין עד כמה חמור הענין. אתה דברת על ענין המיסוי כאנטי תמריץ לפריון. אני שואל, מה יכולה להיות תרומתכם, אתם התעשיינים, לענין העלאת הפריון ב-10% תוך שנה? האם יש הצעות מעשיות בנושא הזה?

השאלה האחרונה בענין מס-הכנסה. אמרת, ובצדק, לא משאירים כסף להשקעות ובסיכומנו זה כתוצאה מפחת לא ריאלית. מה לפי הערכתכם צריך להיות פחת ריאלי בתעשייה של היום, שיהיה מוכר כהוצאה בתחשיבים למס-הכנסה?

א. לבנבראון:
בענין מיסוי, אני שואל - האם אתה מתכוון במיסוי להטבות שמקבלים מפעלים מאושרים וחברות אחרות, לא רק לירידת המס השולי?

בקשר לפריון עבודה, אני רוצה לדעת האם יש מספרים השוואתיים בקשר לפריון העבודה בישראל? עד כמה שידוע לי, הוא לא מן הנמוכים בעולם. ומה החלק בפריון העבודה שקשור עם הגברת תמריצי העבודה של הפועל, ומה החלק שקשור עם מודרניזציה של התעשייה?

שאלה נוספת - מה האהוז שרשום עכשו בהוצאות ליצור ולפחת?

היו"ר ש. תמיר:
האם אפשר לקבל משלושת האורחים שלנו, ואולי נשמע גם הערה מפי מר מנדלבום ומר דוברת, תשובה גלוית לב בנושא מאד מקיף, איך הם צופים קשר בין צמצום תעסוקת יתר ע"י ראשיתה של אבטלה לבין פריון או אי-פריון, והאם יש נתונים בנדון זה, כדי שהדברים לא יהיו תיאורטיים גרידא?

ושאלה לתעשיינים, טוב אני מודה על גילוי הלב. אנחנו נתונים בעיצומה של פרשת החברה לישראל. עם כל ההטבות שהן כל כך מפליגות, האם באמת יעפיקו שורש, האם יוכלו להכות כל מחתרה? האם יש עמדה מגובשת לגבי חקיקה מיוחדת שנוחנת זכויות יתר

לחברות לא מכח השקעה בנושא מסויים אלא מכח העובדה שמגייסים כסף רב יותר?

י. שערי:

אני לא שמעתי את ההרצאה של מר מושביץ ואני מצטער. לכן, אסתפק בשתי שאלות. לפי הערכה שלכם, אילו ענפים אתם חושבים שייפגעו?

שאלה שניה - מה אתם מציעים לעשות

ומה מוכנים לעשות כדי להעביר עובדים גם בתחום התעשייה מענף לענף וגם כדי לקלוט עובדים מהשירותים? אני חושב שזאת אחת מהבעיות המרכזיות להצלת כל התכנית הכלכלית.

ולבסוף, איך אתה רואה את ענין ההשקעות,

מה אתה חושב שאפשר לעשות בתנאים הקשים שמצויים בהם, בלי ללכת בדרך שהלכנו בה עד כה בחלוקת מתנות?

י. אלשיך:

אני אנסה לענות על חלק מן השאלות, גם מן העובדה, שידידי שילו התכוון להם באופן מיוחד. אני רוצה להתחיל בנושא היצוא. בענין היצוא נוצרה מציאות של אי-ודאות. היצואן פחות ודאי היום לגבי מצב שיהיה בשנה הבאה, וכאשר הוא קיבל את תוספת התמריץ בשיעור של 20%, כבר למחרת היו מספר גורמים שהתייקרו וכל התוספת של 20% נאכלה בענפים שונים ברמות שונות. לא הכנסנו לכאן את שאלת תוספת היוקר, וגם חשובים של גורמים שונים כמו חשמל מים הובלה ודלק. אם נכניס גם את הגורמים האלה היינו מגיעים לשלב של אפס. בפלסטיקה נשאר 5.9%; בנעליים - הכל נאכל.

איך שכר העבודה התייקר בינתיים?

ע. אמורי:

זחילת שכר. לצורך זה תוספת יוקר תהווה

לפחות 3%. בטכסטיל 1.6% במתכת 2.2%.

י. אלשיך:

בענין מימון היצוא. השאלה במימון היצוא

היא המצב לפני הפיחות ואחרי הפיחות. אני לוקח שני סוגי מימונים ורוצה להראות דבר אחד. הצורך שיצואן יגייס בשוק החופשי כסף בשיעורי רבית של 30% גדל אחרי הפיחות. בעוד שלפני הפיחות היה צריך לממן מתוך 4 לירות או 5.67 לירות - 0.7. היום לאחר הפיחות מתוך 6.90 הוא צריך לממן 1.90. המצב חמור במימון משלים יחד היה צריך לממן 1.34 מתוך 6.04. כיום מחיר דולר ליצוא 7.30. הוא חייב לממן 2.70. הוא צריך לגייס בשביל יצוא על כל דולר יצוא לפחות לירה במכלוחים, ומשהו בסביבות 83 אגורות ביבוא לשם יצוא.

רק טבלה אחת בקשר להשקעות, ואני כאן

אענה על שאלה בקשר לחוק עידוד השקעות הון. יש הצעות, היינו שותפים לוועדה שהכינה מספר הצעות. אני לא חושב שעכשו הזמן להכנס לפרטים. אני עושה בדיקה של השקעות בארץ לעומת אירופה. מדינת ישראל אינה נמצאת בין המקומות הראשונים, ואם לוקחים למשל שיעור ההלוואה מההשקעה, אנחנו רואים שבמקומות כמו, ספרד, גרמניה ואיטליה שיעור ההלוואה יורד.

השאלה היא אם גרמניה מבחינה איזה

היו"ר ש. חמיר:

סוג של השקעה זאת?

כל מי שמשקיע באזורי פיתוח מקבל

י. אלשיך:

47.5%.

מסתבר שחלקה של התעשייה בהשקעה אחרי

שחושבים שהממשלה מממנת את התעשייה - בשנת 1970 ההון העצמי היה 72.6%

אני מופתע מהמספר הזה.

י. שערי:

י. אלשיך:

בשנת 1971 מסתבר שאחוז ההון העצמי ירד והסיבה לכך, שכח הצבירה של התעשייה

הולך ויורד.

באשר לריבית - יש שתי אסכולות. אין כל ספק, שכאשר יש אינפלציה של 30% ומקבלים הלוואה ב-9%, כאשר עושים בדיקה בשנים 1968-1972 רואים, ומסתבר שהריבית בארצות אחרות גם היא היתה שלילית בהשקעות, זאת-אומרת שהויכוח שצריך להתנהל במדינת ישראל הוא, מה גודל הריבית השלילית שצריך לתת, ואם מתווכחים על גודל הריבית השלילית, אז צריך שוב להחליט בין שני דברים. מבחינה כלכלית תיאורטית אין כל ספק שברבית בלתי צמודה, אתה אינך יכול. אבל אם אתה תפעל מבחינה כלכלית, ותאמר: כדי שאני אדע, אני מצמיד את ההלוואות ולא עושה שום דבר במשק, כי זה לעת עתה ההצעות העומדות, אז התוצאה תהיה שאחיה מגדיל אי-ודאות של המשקיע, ומקבל ירידה בהשקעות. אתה מקבל תוצאה נכונה אבל ירידה בהשקעות.

במענקים אנחנו נמצאים אחרי אירלנד

תורכיה, הולנד ומקבלים במוצע 20%. ישראל נמצאת במקום האחרון כאשר ההפרשים יותר גדולים.

אני עובר לשאלת הרזרבות. שני דברים

אני רוצה לומר. א. אחרי שהשתתפנו בישיבת ועדת הכספים קראתי בעתונות שחברי ועדת הכספים יצאו מדוכאים. אני רוצה לומר, מבחינה זאת, התעשיינים אינם מדוכאים. הם אופטימיסטים. אם המצב יימשך כפי שחארנו אותו, אז יש סיבה לדכאון. אבל אם יבינו שהמצב צריך להשתנות, אין סיבה לדכאון. אם למשל, יש מפעל שהרוויח יפה - 28% על ההון שלו, והחליט את כל הרווח שלו להשקיע במפעל, והמפעל רוצה להרחיב, וכל הרחבה אצלו מתחילה במליון לירות ומעלה, נשאר לו אחרי המלוות ומענקים 23.7%. אז כמובן, שאם הולכים להשקיע חייבים לפנות למקורות אחרים.

עוד דבר אחד, כאשר דברנו על פחת,

ההצעה שלנו לענין פחת אומרת, לא פחת מואץ. זאת לא הבעיה. אלא, פחת לפי ערכים ריאליים. אם תשאלו אותי מה זה ערכים ריאליים? אז הקיצוניים אומרים תחלופה; ופחות קיצוניים אומרים מדד מחירי ציוד. אני רוצה לציין, שאת שיטת הפחת שמבקשים גם לגבי ציוד ומלאים, אנחנו איננו אומרים כדי להגדיל את הרווח לחלוקה. אפשר לומר, בואו נגדיל את הרווח שיושקע, ואז במפעל מסויים שמחזורו 140 מליון לירות ורווחיותו גבוהה, אילו היינו משתמשים פה בשיטת פחת שאנחנו מציעים, הוא יכול היה במקום פחת שכולו 4% הוא היה עולה ל-10%, במקום 6 מליון לירות שהושקעו במפעל היה עולה ל-16 מליון לירות. מפעל יכול היה לצבור 10 מליון לירות כדי להשקיע אותם בחוף המפעל.

התעשייה בתהליך של הקטנת חלקה באשראי

החופשי במשק, וכפי שאתם רואים, ככל שאחוז התפוקה התעשייתית עולה, אחוז האשראי התעשייתי נגדול יחסית מהתפוקה הולך ויורד, והתהליך נכון בשנים האחרונות כאשר לא היינו במקום מועדף.

כל המספרים האלה לא שנויים במחלוקת

היו"ר ש. תמיר:

ביניכם ובין הממשלה?

לא. אני קבלתי את המספרים האלה ממשרד האוצר ומבנק ישראל. אני

י. אלשיך:

רק הכנסתי את הדיאגרמה.

כמה מהמספרים, העובדה שצויירו בדיאגרמה עדיין לא עושה אותם

א. דוברת:

כמוסכמים.

י. אלשיך:

אני יודע, שתמיד בכל פורום שואלים: כאשר אתם מדברים על רפורמה במיסוי למה אתם מתכוונים? אם יקבלו את ההצעה שאנחנו מציעים, אם יהיה מס שולי שלא יעלה על 40%, מאליו מתבטל הצורך בהעדפות שונות. אם כמובן, יעשו רפורמה וישאירו מס שולי גבוה, אז כמובן, כדי לעודד צריך לעשות משהו.

א. שילון:

אני אשתדל לא להרחיב ולגשת למספר נקודות.

היו"ר ש. חמיר:

אנחנו נצטרך לכך לשקול את סדר הישיבה. הואל נא להשאיר זמן למר מושביץ לענות. אני מציע שאת החשובות של מר מנדלבוים ומר דוברת נשמע בפעם אחרת, ועל כן נצטרך להטריח אתכם שוב.

א. שילון:

אנחנו נמצאים בהכנת מסמך על יריעה במלוא היקפה, שיושלם עד סוף השבוע ואני אעביר את זה לחברי הוועדה. אני אתרכז יותר באלמנטים עיקריים. ישנה תמימות דעים, שהממשלה היתה צריכה לנקוט במדיניות חירום, והשם חירום אומר שהמדיניות ננקטה קצת יותר מדי מאוחר. בשנת 1974, ס"ה השימושים של מדינת ישראל עולים בשני שלישי על התוצר של מדינת-ישראל, כאשר השמושים מחלקים כך: 60% זה לצריכה פרטית.

ע. אמוראי:

אתה לוקח את סך המקורות?

א. שילון:

סך כל התוצר. עוד כ-33% - צריכה בטחונות; 11% צריכה אזרחית-ציבורית; השקעה בסדר גודל של 30% ונותר לנו 30% ליצוא. בס"ה - 160%, כאשר היבוא מגיע ל-60% מהתוצר, וכמובן 60% יבוא לעומת 30% יצוא.

במדינת ישראל, התוצר הלאומי

הגולמי הוא 50 מיליארד לירות, היצוא יהיה בערך 15% והיבוא 32%. הגרעון כגודל היצוא בערך 15%. מדינת ישראל חיה במשך שנים ארוכות במצב ירוד כזה, אם כי הממדים לא הגיעו לקיצוניות כזאת, וכך יש הגדלה של הגרעון לעומת שנת 1972 כתוצאה מתהפכות של שנת 1973.

כאשר ישנו מצב כזה במאזן התשלומים,

כאשר עודף היבוא מגיע ל-3½ מיליארד והחוב הלאומי 6 מיליארד לירות, ברור שהממשלה צריכה לעשות משהו דרסטי, ואת זה היא עשתה.

למעשה, הציר המרכזי שצריך לחלק את

מדינת ישראל מהמצב המתואר בנתונים לשנת 1974 בתחום מאזן התשלומים הוא הגדלת היצוא ופתרון העניין של גרעון והחוב הלאומי לא ע"י גיזים הון שנועד לממן גרעון, אלא להשתית את זרימת ההון לארץ על יצוא. וזה משתי סיבות: א. בהיקף הגרעון כפי שהוא, יש קושי לממן אותו בגלל מצב שוק ההון הבינלאומי, בגלל מצב היהדות שממנה אנחנו לווים; נתון שני - מדינת ישראל ברמת חוב לאומי צריכה להזהר בנטילת חובות נוספים, כי החוב הלאומי אומר לא רק חוב פיננסי, אלא גם חוב מדיני. בשביל להגדיל את היצוא, צריך להפנות גורמי יצוא מיצור אחר ליצוא.

לפי הנתונים ברור לנו, שהמדיניות של

הממשלה, אם היא תבוצע באופן עקבי היא תיצור ספיגה. אין בה תמריצים אפקטיביים להגדלת היצוא. זאת-אומרת, היא במידה מסוימת נותנת לנו תנאי הכרחי, אבל איננו מספיק.

ע. פיינרמן:

מה צריך שיהיה בה?

י. אלשיך:

צריך לשאול את הממשלה מה התכנית שלה.

א. שילון:

יש כח אדם נתון, קצת מעל מליון מועסקים. כח אדם זה, לדאבוננו, הפריון שלו הולך וקטן באופן דרסטי. אפשר לומר, כ-50% מכח אדם זה מועסק בשירותים למיניהם; 40% מועסק בשירותים ציבוריים, הממשלה, השלטון המקומי. באופן ריאלי, אנחנו יכולים להוושע מכל מה שקשור ביצוא באופן מידי מקטע קטן מאד מכח האדם. הקטנת הפריון במשק בכללותו, כאשר גורם היצור האנושי הוא נתון ולא גדל, דרושה לשם כך העברת כח אדם מהשירותים לענפי ייצור, ומתוך ענפי הייצור לשוק המקומי, ליצור לשם יצוא.

התהליך הזה הוא תהליך ממושך, והזכיר מר מושביץ את התנאי ההכרחי. התנאי ההכרחי הוא שינוי תנאי השכר והמיסוי במשק. כל זמן שכל אותו כח אדם המועסק בשירותים הציבוריים מקבל הכנסה ריאלית שהיא יותר גבוהה מההכנסה הריאלית של כח אדם שמעוניינים ביקרו, אז אין כל תמריץ למעבר של אותו כח אדם מהשירותים אל הייצור, וההטבות שניתנות לכח האדם בשירותים הציבוריים הם מסוגים שונים, חלקם מעל השולחן, חלקם מתחת לשולחן; חלקם בשמם הנכון. המסכת ידועה, ובסופו של דבר כל מבנה השכר במדינה מושפע ממבנה השכר בשירותים הציבוריים, כאשר הפתרונות בשירותים הציבוריים הם קלים, גם מבחינה זאת שזה תקציב. אח התקציב הזה אפשר לאזן או בעזרת תקציב או בעזרת גיוס הון נוסף מחו"ל.

זה רקע לגבי הרמה הלאומית. לפי דעתי, והדעה הרווחת בקרב העובדים, על-מנת שהמדיניות של הממשלה תהיה אפקטיבית, היא חייבת להתמיד בתחום הספיגה בשביל להקטין פיתוחים ויצטרכו לעשות מהלכים נוספים בכוון זה. זה חלוי בנושא של תוספת היוקר. בצידה צריך לתת תמריץ יותר משמעותי לנושא היצוא. מספרים נתונים על הממד הזה, לפי נתונים שעשינו, נראה לנו שההתייקרות המיידית כתוצאה ממדיניות הממשלה, מבלי להביא בחשבון זחילת שכר שתהיה בוודאי ב-1975, אלא מה שיקרה עד הראשון לינואר, כולל תוספת יוקר של 30% ברוטו, ותוספת יוקר זאת חשפיע גם על תוצאות נלוות - אנחנו מגיעים למין מבנה בזה לפי סל התעשייה של משק העובדים, ההתייקרות, עלויות היצור הן בגבולות של 22%, כאשר ההשתנות בענפי משק מותנית במבנה העלויות. ככל שענף צורך יותר אנרגיה או הובלה, ככל שמרכיב חמרי הגלם מיבוא הוא ניכר - כמובן אז אנחנו מגיעים לתוצאה כזאת: בכימיה להתייקרות של 20% בערך; מתכת 19%; מחכת בסיסית ובדיל, ובתוך זה נכללת גם קרית הפלדה - 23%; טלקומניקציה, חשמל, קרמיקה - 19½%; בשביל מרכיב אנרגיה וציוד מיכני - 26%; מזון בסיסי - כ-24%. בחקלאות ההתייקרות הרבה יותר גבוהה מאשר בתעשייה, כי שם היה ביטול של סובסידיות ומרכיב היבוא במספר ענפי משנה הרבה יותר גבוה. חלב, בשר - 150%; הדריס 10%; לעומת זאת, כותנה 18%; ורדים ליצוא - 33%. הענפי התחבורה ההתייקרות היא בין 25% ל-30% בגלל מרכיב האנרגיה, חלפים ואחזקה.

היו"ר ש. תמיר:

נוסף לצד האינפורמטיבי, אולי תאמר לנו מלה על העמדה שלכם.

א. שילון:

כאשר ההתייקרות הנתונה בעלות היצוא וכאשר התמורה שהיצואן מקבל עבור מרכיב היבוא מתקזזת, ברור, שהממשלה חייבת לתת תמריץ משמעותי נוסף לנושא הזה של היצוא. אחרת, היצוא יהיה נחלה של אותם יצואנים מובהקים, שגם להם הרווחיות תיפגע. בארץ ישנם כ-400 מפעלים, שהם מפעלים תעשייתיים לפי קריטריונים בינלאומיים. במפעלים אלה ישנם מספר יצואנים פראכסלנסים, למשל, כימיה, אלקטרוניקה, מפעלי נשק. אצלם השוק המקומי הוא מבוסס. בשימורים 80% מהיצור הוא ליצוא. אנחנו יכולים לטעון, מפעלים אלה ייפגעו ברווחיותם אם לא יינתן להם תמריץ נוסף. אבל איך יתווספו מפעלים אחרים למעגל היצואנים, אם זה מצב הרווחיות הבסיסית? ברור, שהרכה מאד ענפי משק, אפילו אם תותר העלאת מחירים של 20%, השוק לא יסבול העלאת מחירים בגלל הספיגה.

אנחנו היינו רוצים לפנות כח אדם וגורמי

יצור בתוך מפעלים אלה על-מנת לייצא. המפעלים האלה זקוקים לעזרה על-מנת לייצא.

ניקח למשל את ענף הרהיטים שהוא ענף מובהק של התעשייה הקיבוצית. השוק המקומי נפגע מאד. יש הרבה מפעלים שירצו לעבור ליצוא. כאן התהליך של מעבר ליצוא הוא תהליך די ממושך והמפעלים האלה זקוקים לעזרה גם בתחום ההשקעות. העמדה שלנו לגבי מחיר אשראי לפיתוח היא שהקריטריון צריך להיות התוכן ולא אזור גיאוגרפי.

אם נסכם את הסוגיה הזאת, אנחנו טוענים שצריך לעזור ליצוא, בנושא של תמורה לדולר, בפריז וכן גם במימון השקעות. לפי דעת חברת העובדים, יש מקום להתאים את שיטת תשלום תוספת היוקר לנסיבות שנוצרו עכשו. יש אצלנו התחבטות לגבי הנושא של גיוס הון צמוד של הממשלה. אין דעות מוסכמות.

מ. מושביץ: אני אענה על שלוש שאלות. א. ענין הפריז זה לא רק מיסוי. אני טוען שפריז הוא בראש וראשונה פונקציה של ניהול טוב. אבל, גם ניהול טוב ביותר, לא יכול לעשות שום דבר אם אין שום מוטיבציה לפועל. הפריז צריך להעשות במפעל. אבל הבסיס לזה מוכרח להיות. אם אין מוטיבציה ואוירה נכונה לא יכול להיות פריז. יש אווירה שלא רוצים לעבוד. ענין ההעדרויות זה דבר מחריד. 20% מן הפועלים אינם, חלקם במילואים וחלקם נעדרים יומיים-שלושה מן העבודה, מביאים פתק מן הרופא ובזה נגמר הענין. יש צורך דחוף לשנות את האווירה הזאת. צריך לשנות את ענין המיסוי ויש צורך לשנות את הניהול במפעל.

בענין מיסוי, מפעלים מאושרים - אם יהיה מס שולי מתקבל על הדעת הנע בין 35% ל-45%, אין שום צורך בהטבח נוספות לא לפועלים ולא למפעלים.

בקשר לחברה לישראל - אני לא יודע אם אתה היית נוכח ב-1968 כאשר הכריזו בוועדת הכלכלה על הקמת החברה לישראל א'. אז היתה אווירה נלהבת של כל אנשי החוץ שהיו, דברו שזה יהיה מכשיר בלתי רגיל להשקעות גדולות במדינת-ישראל ודברו על מאות מפעלים שעומדים להקים, ולמרות שהיו לי הסתייגויות לחקיקה זאת, גם אני תמכתי בזה. לצערי, זה נהפך למשהו, שאני חושב שאנחנו יכולים לחיות בלי זה.

בקשר לחברה לישראל ב' - אני בדעתך, ולא היה צריך לעשות את זה, ואין שום הצדקה לחוקק חוק מיוחד למקרים מיוחדים.

מישהו שאל, מה מרכיב הפחת בחישוב -

הוא 3%.

מה צריך להיות?

ע. פיינרמן:

לדעתי, בסביבות 10%.

מ. מושביץ:

שאלתי על צמצום תעסוקת יתר.

היו"ר ש. תמיר:

מ. מושביץ: זאת שאלה קשה מאד. נכון שבשנת 66-67 הפריז עלה. אני לא רוצה להגיע לפריז ע"י אבטלה. יש לי ספיקות אם הולכים לקראת אבטלה המונית. אני לא כל כך רואה את זה. בתעשייה שעובדת למערכת הבטחון לא יקרה שום דבר. יתכן שיהיו כמה ענפים במצוקה. אותם ענפים שהיו במצוקה, הם ימשיכו להיות במצוקה. אין לי כרגע פתרון, אם לא ימצא פתרון לניידות העובדים.

לדעתי, אם יש בכלל עתיד לכלכלה הישראלית, העתיד הוא בתעשייה, תעשייה חזקה, מפותחת עם טכנולוגיה גבוהה, ואני הולך מוועדה לוועדה ומבקש לתת עדיפות ראשונה לפיתוח התעשייה.

היו"ר ש. תמיר:
תודה רבה לאורחים. אנחנו נמשיך
את הישיבה הנוכחית בעוד שבועיים
כיום ג' ואני מאד אודה אם מר מושביץ יוכל להופיע לאותה ישיבה. אם לא,
תשלח את סגנון.

א. דוברת:
השאלות שהיו בענין המיסוי תפנו
למר נוידרפר.

היו"ר ש. תמיר:
מר אלשיך ומר שילו - מחר יהיה דיון
עם מר נוידרפר על בעיות המיסוי.
אני אשמח אם תבואו גם מחר, כי לא בכל יום יש נושאים ענייניים כאלה.
תודה רבה. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15.45